

ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ НА ПРОЕКТ НА ПУРН 2022-2027 Г. ЗА ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ

ПРОТОКОЛ

от онлайн среща за поречието на река Тунджа

1 юни 2023 г.

В срещата участваха 34 представители на заинтересованите страни от следните институции: „Напоителни системи“ ЕАД - Клон Марица, Областна администрация Сливен, Областна администрация Хасково, Община Сливен, „Югоизточно държавно предприятие“ ТП - “Държавно горско стопанство Мъглиж“, Регионална здравна инспекция (РЗИ) - Пловдив, РЗИ Бургас, Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" – Министерство на вътрешните работи, Регионална дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" (РДПБЗН) – Стара Загора, РДПБЗН – Сливен, РДПБЗН – Ямбол, Министерство на околната среда и водите, Басейнова дирекция „Източноевропейски район“, JPS BOURGAS, HR Wallingford, Световна банка, „П-ЮНАЙТЕД“ ЕООД.

Г-жа Гургана Георгиева приветства участниците от името на директора на Басейнова дирекция „Източноевропейски район“ г-н Васил Узунов на последната среща в обществените обсъждания на проекта на ПУРН за периода 2022-2027г. Тя каза, че проектът на плана е публикуван на 15.12.2022г., а консултациите ще продължат до 10.09.2023г. Г-жа Георгиева посочи, че този план е стратегически документ за управление на риска от наводнения, който преразглежда и актуализира резултатите от първия цикъл. Той включва оценки на риска, анализи, приоритети и цели за управление на риска от наводнения. Състои се от три части – предварителна оценка, карти на заплахата и на риска от наводнения и проекта на програма от мерки. Г-жа Георгиева посочи, че представените в срещата институции имат различни отговорности преди, по време и след наводнения, затова техните предложения за мерки, коментари и становища по плана са много важни, за да може да се създаде един адекватен план за управление на риска от наводнения. Г-жа Георгиева отбеляза, че в този цикъл много активно са включени заинтересованите страни на всеки етап - не само в периода на консултации на проектите, а и в периода на разработване на предварителната оценка. Тя изрази надежда, че тази среща ще бъде полезна за всички.

Г-н Дейвид Рамсботъм, водещ експерт към Международната банка за възстановяване и развитие представи основните етапи от разработването на ПУРН и Програмата от мерки. Първият етап е предварителната оценка на риска от наводнения (ПОРН), в края на който като резултат се определят районите със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). Във втория етап се изготвят картите на заплахата и риска от наводнения (КЗРН) за определените на предходния етап РЗПРН. Картите на заплахата, показват обхватът на заливане, а картите на риска, показват последиците от наводненията. Последният етап е разработването на ПУРН, вкл. Програмата от мерки. Този процес се извършва по Директивата за наводненията на всеки шест години. Първият цикъл обхваща периода от 2016 г. – 2021 г., а вторият цикъл - от 2022 г. – 2027 г.

Г-н Рамсботъм представи обобщение на подхода, възприет за разработването на Програмата от мерки (ПоМ). В подготвителния етап са включени три стъпки. Първата включва анализ на входната информация, в която влизат заключенията от 1-ви цикъл на ПУРН, ПОРН от втория цикъл с актуализиран списък на РЗПРН, картите от втория цикъл и Анализ на заливните равнини, който е отделна дейност. Целта му е да идентифицира потенциалът за водозадържане нагоре по течението от самите РЗПРН, което да намали риска от наводнения в рамките на самите РЗПРН. Втората стъпка включва избор на мерки от актуализирания национален каталог от мерки, предоставящ списък с подходящи за разработването на ПоМ мерки. Каталогът се основава на първия цикъл, но е рационализиран и някои отделни мерки са комбинирани в една. Третата стъпка включва прилагане на методиките – Методика за приоритети и цели за управлението на риска от наводнения, като са преразгледани приоритетите и целите от първия цикъл и са извършени някои промени и Методика за оценка и приоритизация на мерките (АРП/МКА). Методиката се използва, за да се прецени дали мерките са подходящи за включване в плана. Идеята е да се види дали ползите са по – големи от разходите. Методиката се състои от две части – от една страна АРП, който се концентрира върху икономическите ползи от мерките с оглед на намалените щети спрямо разходваните средства, докато МКА разглежда неизмеримите в парично отношение ползи – например намаляване на въздействията от наводнения върху хората.

Подходът за изготвяне на ПоМ се състои от три стъпки. Първата стъпка е преглед на статуса на изпълнение на мерките от 1-ви цикъл на ПУРН – изпълнени, неизпълнени или в процес на изпълнение, което е отправната точка за новата ПоМ. Втората стъпка е добавяне на нови мерки, включително за новоидентифицираните РЗПРН, както и мерки, които имат връзка с Планове за управление на речните басейни. Последната стъпка представлява оценка и приоритизация на мерките, за да се прецени кои от тях са подходящи.

Той разгледа каталога от мерки, който съдържа различни категории мерки: неструктурни мерки – мерки, които нямат пряко въздействие върху хидравличните параметри на течението, наводненията или околната среда, например системи за ранно предупреждение и планиране при извънредни ситуации; структурни мерки - мерки, които имат пряко въздействие върху хидравличните параметри на течението, наводненията или околната среда, например защитни съоръжения, диги и съоръжения за водозадържане, които по същество са инженерни решения. Тенденцията в международен план е да се намали риска от наводнения използвайки по – естествени средства, когато е възможно. Структурните мерки се разделят на четири подкатегории – зелени мерки, сиво-зелени мерки, меки мерки и сиви мерки. Зелените мерки не включват твърди инженерни решения, те са естествени елементи, които да имат за цел да задържат водни обеми. Сиво-зелените мерки са комбинация от твърди (защитни стени, диги) и меки инженерни решения, които имат зелен елемент. Меките мерки са допълнение на зелени компоненти към съществуващи сиви структурни мерки при тяхната реконструкция. Сивите мерки са твърди инженерни решения.

ПоМ също така съдържа хоризонтални мерки и мерки на ниво РЗПРН. Хоризонталните мерки носят полза за множество РЗПРН, поясни г-н Рамсботъм. Сред тях са неструктурните мерки, като прогнозиране и ранно предупреждение, поддържане на речните корита. В България, в много населени места речните корита са разширени, така че да се увеличи капацитета на реката през населеното място. Това е мярка, която се използва в цял свят, но при разширяване на речно корито се създават условия за отлагане на седименти/наносни отложения при ниски и средни води, води и до развитие на растителност, така че поддържането на коритата е важно с оглед на проводимостта. Хоризонталните мерки имат висок приоритет в ПоМ, т.к. на практика могат да бъдат приложени във всеки един РЗПРН - напр. ранни предупреждения, прогнозиране и т.н. Вторият тип мерки в ПУРН са мерки на ниво РЗПРН. Това са специфични мерки за всеки РЗПРН, избрани на база на допълнителен анализ, като тези мерки в повечето случаи са структурни, които променят хидравличните параметри, например нови защитни съоръжения и др.

Г-н Рамсботъм разясни процеса на избор на мерки на ниво РЗПРН. Изборът на мерки на ниво РЗПРН става в няколко стъпки. В първата стъпка се идентифицират мерки, вкл. въз основа преглед на мерки от първия цикъл. Втората стъпка е използвайки инструментът АРП и МКА да се оценят и изберат онези мерки, които имат най – много ползи, а третата стъпка е да се приоритизират мерките, така че да се реши, кои от тях да бъдат приложени първо.

Г-н Рамсботъм обобщи накратко как са представени резултатите от прилагането на методиката за Програмата от мерки в ПУРН. Това е обхванато в Приложение Е на ПУРН, където има отделна точка за всеки РЗПРН описващо последователно стъпките: общ преглед на РЗПРН, за да се разбере какъв е основният проблем с наводненията, както и мащабът на риска, преглед на мерките от първия цикъл, вкл. техния напредък; разглеждат се конкретните цели за управление на риска от наводнения, които са относими за съответното РЗПРН. Например ако има много защитени зони по Натура 2000, една от тези цели би била зоните да не бъдат засегнати неблагоприятно от ПоМ; след това се предприема преглед и анализ на наличната информация – разглеждат се аспекти, които могат да повлияят на ПоМ - дали има източници на замърсяване, има ли важни защитени зони; дали има потенциал за водозадържане нагоре по течението от самия РЗПРН. В Приложение Е за всеки РЗПРН има таблица, която изброява важна информация и как е свързана със съответния РЗПРН.

Следващата стъпка е свързана с допусканията относно разпределението на риска, така че да се реши накъде да бъдат насочени усилията. Освен информацията от картите на риска има и други фактори – например наличието на критична инфраструктура. След това сме готови да изберем подходящи мерки. Изготвяме таблица от мерки, подходящи за конкретния РЗПРН, според типовете наводнения, които възникват. Следва АРП и МКА, като мерките с висока и средна оценка са включени в програмата от мерки. Последната стъпка е локализиране на мерките върху картите на РЗПРН. Г-н Рамсботъм показва карти, на които може да се види разпределението на риска от наводнения като обясни какво се вижда и какво представляват различните елементи на картата.

Г-н Рамсботъм показва как изглежда и структурата на Плана за управление на риска от наводнения. Той има 13 глави и 9 приложения. Първите 5 глави обхващат предходните етапи, включително предходния ПУРН, предварителната оценка и картирането. Глава 7 разглежда програмата от мерки, включително хоризонталните мерки и тези на ниво РЗПРН. Тя е обвързана с Приложение Е, което съдържа анализ за всеки РЗПРН. Има още 2 приложения, които изброяват мерките, които се предлагат в Програмата от мерки, но след първоначалните консултации бе поискано Приложение Ж и З да бъдат обединени в едно общо К– Интегрирана Програма от мерки, подобна на тази от първия цикъл. Това е екселска таблица, която има ред за всяка мярка и включва: уникален код за всяка мярка; име на мярката; местоположение; тип наводнение; приоритет; вид мярка; продължителност на изпълнение; отговорни институции; разходи, общини, на чиито територии се прилага мярката; потенциалните източници на финансиране, препратка към 1-я цикъл (ако е приложимо) и показател за изпълнение.

Управлението на риска от наводнения се променя и се измества в посока естествени мерки, но също така има и тенденции за съхраняване и опазване на отделни сгради, ако няма друга добра алтернатива, посочи експертът. Ако има заливна равнина с група от сгради, понякога е доста скъпо да се защитят тези отделни сгради, използвайки насипи или диги. Идеята е самите сгради да бъдат направени по – устойчиви или да бъдат защитени поотделно. Той отбеляза, че това е нова концепция, която се прилага в много държави. Това са мерки, свързани с резистентност или устойчивост на сградите. Или се опитваме да предотвратим навлизането на вода в сградите или допускаме навлизането на вода, като защитаваме обзавеждането вътре.

Г-н Рамсботъм обърна внимание и на процеса на преминаване от ПУРН към изпълнението на мерките. След одобрението на стратегическия документ – ПУРН и Програмата от мерки към него, следващият етап е подготвителен за изпълнението. В него се прецизират мерките, извършват се допълнителни проучвания, получаване на разрешителни, проектиране, както и провеждането на тръжни процедури. Това е етапа преди възлагането на договор и прилагането на мерките. Следва изпълнение на мерките. Последният етап е мониторинга, който включва: мониторинг на изпълнението, на резултатите и на целите.

Например в РЗПРН има река, преминаваща през урбанизирана територия, знаем обхватите на заливане и че има изградена защитна стена.

Г-н Рамсботъм обясни, че в ПУРН се разглеждат различни алтернативни мерки за този РЗПРН - например нови/надградени защитни стени; разширяване на речното легло; водозадържане нагоре по течението; природно-базирани решения; устойчивост на собствеността или комбинация от мерките. Всички тези алтернативи преминават АРП и МКА, за да се види, кои имат най – големи ползи. В резултат на анализа, се установява, че нови/надградени защитни стени и устойчивост на собствеността са най – подходящи. Местоположението на мерките се нанася на карта, но са необходими допълнителни данни, като: оразмерителни водни количества, за да могат да се изчислят водните нива или количествата и обемите; подробности за съществуващи защитни съоръжения - тяхната височина, състояние, местоположение; информация за геоложките характеристики и изискванията за фундиране; информация за съществуващи съоръжения – сгради, мостове и др. Трябва да се знае и мнението на заинтересованите страни в този случай. Необходими са допълнителни дейности, вкл. детайлни проучвания, геоложки проучвания, детайлно хидроложко и хидравлично моделиране за конкретното РЗПРН. Това позволява изготвяне на идеен проект, който подлежи на обществено обсъждане, с цел да се получи обратна връзка. Това се прави в подготвителния етап на изпълнение на мерките. Когато всичко това е извършено се преминава към подробния

проект – детайли за съоръжението, местоположението сградите, необходимите мерки за устойчивост за тези сгради. На този етап трябва да се помисли и за ландшафта и мерките, които да се включат, така че да се подобри околната среда.

Всичко това позволява изготвянето на финален подробен проект, което позволява оценка на разходите и ползите. Тази оценка трябва да докаже, че предлаганите мерки носят повече ползи, отколкото разходи. По този начин може да се обоснове инвестицията и да се представи обосновка на потенциална финансираща институция, т.е. да се кандидатства за финансиране, така, че мерките да бъдат изпълнени.

За целите на актуализацията на плановете документи, г-н Рамсботъм, се обърна към всички участници в срещата с молба за допълнителна информация по отношение на мерките, които са в процес на изпълнение, т.к наличната такава е непълна. За да бъдат включени в ПУРН 2022-2027 е необходимо да се знаят и оставащите финансови разходи.

За мерките, в процес на изпълнение е необходимо да се представи и карта с обозначаване на конкретното местоположение. Молбата на екипа е това да бъде на хартиен носител, за да се избегнат грешки. Разбира се, могат да бъдат дадени и координати, но ако не са показани конкретно на картата, това понякога води до грешки.

В Програмата от мерки има възможност да бъдат разгледани и допълнителни мерки, като се очакват предложения от заинтересованите страни, каза експертът. Предложенията следва да бъдат представени по подобен начин – описание на мярката, цел, карта и т.н.

Г-н Рамсботъм представи специално разработена за целите на обществените консултации на ПУРН уеб платформа, достъп до която имат всички заинтересовани страни. Идеята на платформата е да се даде пространствен поглед на обхватите на заливане и засегнатите елементи на риска, както и на мерките, които се предлагат. Платформата съдържа информация за земеползването, критичната инфраструктура и последиците от наводненията.

Предмет на срещата бе обсъждането на мерки в 7 - те РЗПРН, попадащи в поречието на р. Тунджа, като в презентацията си г-н Рамсботъм обърна внимание на конкретни мерки, които се предлагат за РЗПРН: р. Тунджа – гр. Елхово; р. Тунджа – от с. Самуилово до с. Тенево; р. Тунджа- от яз. Копринка до яз. Жребчево.

Г-н Рамсботъм представи РЗПРН BG3_APSFR_TU_01 - гр. Елхово. Той уточни, че платформата съдържа основна и сателитна карта, както и информация за наводненията с различна обезпеченост - 5% обезпеченост или период на повторение веднъж на 20

години, което е показано в зелено; 1% обезпеченост или период на повторение веднъж на 100 години, показано в оранжево; 0,1% обезпеченост или период на повторение веднъж на 1000 години, показано в червено. В отделен слой има информация за икономическата дейност в района. В оранжево са отбелязани жилищните сгради; в лилаво са промишлените обекти; в червено е комуналната инфраструктура. Другите видове земеползване са показани в легендата. Налична е и информация за критичната инфраструктура. Този слой информация е общ, затова се виждат и елементите от тази инфраструктура, които са извън зоната на наводнение. Има информация за транспортната инфраструктура, включително пътища и железопътни линии. В този РЗПРН няма железопътни линии. Налична е информация за защитените зони. Това е много важно, защото част от нашата цел е да не оказваме негативно влияние върху тези зони, а там където е възможно да ги подобрим, посочи експертът. Той допълни, че при преглед на икономическия риск, лесно може да се видят основните области, където са икономическите щети. Това помага да се разбере къде трябва да се концентрират усилията за намаляване риска от наводнения. Има и слой, който показва мерките. Те са показани в синьо. В този РЗПРН има само една мярка. Мярката предвижда изграждане на нова дига или стена, която е около 1200 м. Това е много добре позната конвенционална мярка, посочи г-н Рамсботъм.

Вторият пример е РЗПРН BG3_APSFR_TU_02, който е друг район със заплаха от речно наводнение и обхваща ок. 70 км дължина от р. Тунджа. При преглед на икономическите щети се вижда, че те са доста разхвърляни по цялата територия на РЗПРН. Има и изолирани имоти, при които ще се приложат мерки за устойчивост на собствеността. Някои от мерките са взети от първия цикъл. Има и мярка с изграждане на нови стени или диги. Има и поддържане на речното легло. Това е една от хоризонталните мерки, избрана в някои райони, защото е важна. В друг участък има защитна стена, която е съществуваща, но се разглежда ремонт или надграждане на тази стена. Това са основните типове мерки в този РЗПРН, обобщил експертът.

Третият пример е на място с дъждовно наводнение - BG3_APSFR_TU_04. Ако за даден РЗПРН има повече от едно наводнение, има и повече от един пункт в списъка с РЗПРН, посочи г-н Рамсботъм. Той уточни, че ще разгледа само поройно дъждовно наводнение. При 1% обезпеченост има едно място под яз. Копринка, където се вижда икономически риск, но той е сравнително нисък, каза експертът. Причината е, че засегнатата общност е доста малка и основната област, която се наводнява е извън тази част. При продължаване надолу по течението се вижда, че голяма част от града е засегната от наводнение. При визуализация на сателитната карта се виждат възвишенията, от които може да се спуска вода и да наводнява градската част. При визуализация на мерките за управление на наводнение виждаме, че местоположението

на полигоните не е точно и проучванията, за които говорих ще ги прецизират и ще дадат малко повече подробности, посочи г-н Рамсботъм. Той уточни, че ако разгледаме този тип мярка – В10б в брошурата ще видим, че мярката е свързана с природосъобразни задържащи елементи. Това означава, че във водосбора над града, когато вали, водата ще бъде отклонена към по-ниски части или там, където може да бъде задържана. Понякога има брегове, които са изградени в зелените площи, за да отклонят водата. Тъй като това са ниски брегове, те ще бъдат залесени и постепенно ще изглеждат почти естествени, каза г-н Рамсботъм. Той посочи, че в разглежданата територия има два вида мерки. Първата е В19а, която се състои от два компонента. Единият е създаване на зелени площи, където може да бъде задържана водата. Когато имаме силни валежи, в пониженията на земята може да се задържа вода и когато валежа престане, водата постепенно се оттича. Понякога имаме канали или понижения, които могат да бъдат в парк, например, или пък езера, където нивото на водата може да се вдига по време на валежа, поясни г-н Рамсботъм. Понякога не е възможно да се изградят тези елементи – например, когато има много сгради наоколо. Затова тази мярка включва също и известен брой канали, където събираме водата и я отклоняваме към зелените места за водозадържане, уточни експертът. Другият тип мярка е инфилтрация. Това е мярка В13. Когато вали има елементи за инфилтрация, за да може водата да инфилтрира в почвата. Това са устойчиви мерки за отводняване и тези мерки за задържане или инфилтрация са различни начини за задържане на водите в градската част, които да позволят водата да се оттича постепенно, без да наводнява, посочи г-н Рамсботъм.

Поради липса на коментари и въпроси, **г-жа Караджова** даде думата на **г-жа Гергана Георгиева, Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“** за заключителни думи.

Г-жа Гергана Георгиева благодари на г-н Рамсботъм за ясното и подробно представяне на процеса на изготвяне на Програмата от мерки и начините, по който са подбрани най-добрите мерки за всеки район. Тя каза, че презентацията ще бъде от полза за заинтересованите страни и по-късно, когато започнат работа с уеб платформата. Това би помогнало да се оформят предложенията и становищата, по отношение на предвидените мерки. Тя помоли още след края на срещата участниците да се запознаят с всички мерки, които са предвидени в интересувания ги район, да отбележат кои са от първия цикъл и кои от втория. Тя наблегна, че особено важно е ако има предложения за нови мерки, цялата информация да бъде изпратена до края на следващата седмица. Тя припомни, че в момента е в процес на изготвяне екологичната оценка на проекта на ПУРН и, особено структурните мерки, би следвало да минат такава оценка, както и оценка за съвместимост.